

Σπαρτιάτης πολεμιστής

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι Α΄ Λυκείου κοινού κορμού

Ξενοφῶντος *Ἀγησίλαος* 7.1-3 και 11.14-16

Εισαγωγή
Ασκήσεις - Δραστηριότητες

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Δρ Παναγιώτα Κόκκινου, Φιλόλογος

Κωνσταντίνα Λουτσίου, Φιλόλογος

Για την ενότητα «Ξενοφῶντος *Ἀγησίλαος* 7.2-3 – Παιδαγωγός» έχουν αξιοποιηθεί επίσης ασκήσεις από το *Διδακτικό Σενάριο. Ξενοφῶντος* Ἀγησίλαος 7.2.2-3, Λευκωσία 2025, της Δρος Ειρήνης Κούννου, Συμβούλου Φιλολογικών Μαθημάτων

Λευκωσία 2026

Ξενοφῶντος *Ἀγησίλαος*

Διαλησμά, Κ., Δρουκόπουλος, Α., Κουτρουμπέλη, Ε., Χρυσάφης, Γ., Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι, Α΄ Τάξη Ενιαίου Λυκείου: Αθήνα: ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ, σελ. 29-33, 137-138
https://sch.cy/sm/435/arxaioi_ellines_istoriografoi_a_lyk_vm.pdf

Ο δημιουργός

- **Χρόνος και τόπος γέννησης**: Περίπου 430 π.Χ. στην Αθήνα.
- **Καταγωγή**: Αθηναίος, από εύπορη οικογένεια, με καλή μόρφωση.
- **Μαθητής του Σωκράτη**, τον οποίο εκτιμούσε ιδιαίτερα και για τον οποίο έγραψε έργα.
- **Στρατιωτική εμπειρία**: Συμμετείχε στην εκστρατεία του Κύρου του Νεότερου κατά του Αρταξέρξη, την οποία περιγράφει στην ***Κύρου Ανάβαση***.
- **Εξορία από την Αθήνα** (επειδή ακολούθησε τον Σπαρτιάτη βασιλιά Αγησίλαο σε μάχη εναντίον του αντισπαρτιατικού συνασπισμού, στον οποίο μετείχε η Αθήνα) και εγκατάσταση στη Σπάρτη και αργότερα στην Κόρινθο.
- **Θάνατος**: Περίπου το 354 π.Χ., στην Αθήνα (μετά από άρση της εξορίας του).
- Έγραψε **έργα ιστορικά** (*Κύρου Ἀνάβασις, Ἑλληνικά, Ἀγησίλαος*), **φιλοσοφικά** (*Ἀπομνημονεύματα, Ἀπολογία Σωκράτους, Συμπόσιον, Οἰκονομικός, Ἱέρων*), **πολιτικά** (*Λακεδαιμονίων Πολιτεία, Ἀθηναίων Πολιτεία, Κύρου Παιδεία*) και **τεχνικά** (*Περὶ ἱππικῆς, Ἱππαρχικός, Κυνηγετικός*).

Εισαγωγή στο έργο *Ἀγησίλαος*

1. **Ιστορικό πλαίσιο**:
   - Το έργο εντάσσεται στον 4ο αιώνα π.Χ., εποχή κρίσης της πόλης-κράτους και μετάβασης από τη συλλογικότητα στην ατομικότητα.
   - Μετά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, κυριαρχεί πολιτική και κοινωνική αστάθεια.
   - Η άνοδος του βασιλιά Φιλίππου Β΄ της Μακεδονίας σηματοδοτεί την αλλαγή εποχής.
2. **Το εγκώμιο ως είδος**:
   - Ο Ξενοφών υιοθετεί τη μορφή του εγκωμίου (ύμνος προς έναν ηγέτη).
   - Το εγκώμιο ήταν συχνό είδος στον 4ο αιώνα, ιδιαίτερα στον Ισοκράτη.
   - Πρόκειται για εγκώμιο **του βασιλιά Αγησιλάου Β΄ της Σπάρτης**, με τον οποίο ο Ξενοφών είχε προσωπική σχέση.
3. **Χαρακτήρας του έργου**:
   - Το έργο δεν είναι απλώς ιστορικό, αλλά λειτουργεί ως πρότυπο ηγεσίας και πολιτικής αρετής.
   - Ο Ξενοφών συνδέει τις αρετές του Αγησιλάου με την παράδοση και την ηθική της πατρίδας.
5. **Ο Αγησίλαος παρουσιάζεται ως:**
   - Μοναδική **στρατιωτική και πολιτική προσωπικότητα**, που ενσάρκωνε την **ηθική αρετή** σε όλη του τη ζωή.
   - Είχε την ικανότητα να **αποτρέπει περσικές επεμβάσεις** και να **ενισχύει την ελληνική ενότητα**.
   - Αντιπροσωπεύει ένα **ιδεώδες ηγεμόνα**, που λείπει πλέον από την Ελλάδα, όπως δηλώνει και η χαρακτηριστική φράση: *"Φεῦ <σου>, ὦ Ἑλλάς, ὅπως οἱ νῦν τεθνηκότες ἱκανοὶ ἦσαν ζῶντες νικᾶν μαχόμενοι πάντας τοὺς βαρβάρους"* (*Αλοίμονο, Ελλάδα, γιατί οι τωρινοί νεκροί, αν ζούσαν, μπορούσαν να νικήσουν με πόλεμο όλους τους βαρβάρους*. 7.5)

Ξενοφῶντος *Ἀγησίλαος* 7.1-2 - Η φιλοπατρία του Αγησιλάου

Διαλησμά, Κ., Δρουκόπουλος, Α., Κουτρουμπέλη, Ε., Χρυσάφης, Γ., Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι, Α΄ Τάξη Ενιαίου Λυκείου: Αθήνα: ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ, σελ. 202-205, 208-209

Στο απόσπασμα αυτό, ο Ξενοφών εγκωμιάζει τον βασιλιά της Σπάρτης Αγησίλαο τον Β΄ (βασιλιάς από το 400 περίπου έως τον θάνατό του, το 360 π.Χ.) για τη στάση του απέναντι στην πατρίδα του.

Μετάφρ. Π. Βλαχάκος & Γ.Α. Ράπτης. 2003	**Ξενοφώντος *Ἀγησίλαος***	**Μετάφρ. Κ. Καιροφύλας. [1939]**
ΞΕΝ Αγ 7.1–7.2 (ΞΕΝΟΦΩΝ, ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ) (greek-language.gr)		
[7.1] Θα μακρολογούσα βέβαια να γράψω για κάθε περίπτωση χωριστά σε ποιο βαθμό αγαπούσε την πόλη του. Πιστεύω λοιπόν ότι δεν υπάρχει τίποτε απ' όσα είχανε, που να μην ενισχύει αυτήν την άποψη. Κοντολογής όλοι ξέρουμε καλά ότι ο Αγησίλαος σε οποιαδήποτε περίπτωση πίστευε ότι θα ωφελήσει την πατρίδα, δεν λογάριαζε τους κόπους, δεν προσπαθούσε ν' αποφύγει τους κινδύνους, δεν λυπόταν τα χρήματα, δεν έβρισκε ως δικαιολογία τη σωματική του κατάσταση, ούτε τα γεράματα, αλλά πίστευε ότι αυτό είναι το καθήκον του σωστού βασιλιά, να κάνει όσο περισσότερα καλά μπορεί σ' αυτούς που κυβερνά.	[7.1] Ὡς γε μὴν φιλόπολις ἦν καθ’ ἓν μὲν ἕκαστον μακρὸν ἂν εἴη γράφειν· οἶομαι γὰρ οὐδὲν εἶναι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ὅ τι οὐκ εἰς τοῦτο συντείνει. ὡς δ’ ἐν βραχεῖ εἰπεῖν, ἅπαντες ἐπιστάμεθα ὅτι Ἀγησίλαος, ὅπου ᾤετο τὴν πατρίδα τι ὠφελήσειν, οὐ πόνων ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο, οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προὐφασίζετο, ἀλλὰ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον ἐνόμιζε, τὸ τοὺς ἀρχομένους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν.	[7.1] πολύ αν ηθέλομεν να γράψωμεν λεπτομερώς περί του πατριωτισμού του, διότι νομίζω ότι δεν υπάρχει καμμία πράξις του η οποία να μη συνέτεινε προς τον σκοπόν αυτόν. Εν βραχυλογία λοιπόν ας είπωμεν ότι, όλοι γνωρίζομεν ότι ο Αγησίλαος, όπου επίστευε ότι θα ωφελούσε την πατρίδα του, δεν απέφευγε τους κόπους, δεν απεμακρύνετο από τους κινδύνους, δεν εφείδετο χρημάτων, ούτε επροφασίζετο την υγείαν του και το γήρας, αλλ' εσκέπτετο ότι καθήκον του αγαθού βασιλέως είναι να κάμνη εις τους υποτελείς του όσον το δυνατόν περισσότερα καλά.
[7.2] Εγώ συγκαταλέγω ακόμη και αυτήν στις πιο σημαντικές ευεργεσίες προς την πατρίδα του, ότι δηλαδή είχε την πιο μεγάλη δύναμη στην πόλη του και όμως αληθινά σεβόταν απόλυτα τους νόμους.	[7.2] ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ ὠφελήμασι τῆς πατρίδος καὶ τόδε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ, ὅτι δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει φανερὸς ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων.	[7.2] Μεταξύ δε των μεγαλυτέρων υπηρεσιών τας οποίας προσέφερε εις την πατρίδα εγώ τάσσω και το ότι, ενώ ήτο δυνατώτατος εις την πόλιν, εφαίνετο εν τούτοις φανερά υποτασσόμενος εις τους νόμους.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Α. Κατανόηση και απόδοση κειμένου στα Ν.Ε.

1. Να γράψετε αν είναι ορθή (Ο) ή λανθασμένη (Λ) καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, σύμφωνα με το αρχαίο ελληνικό κείμενο. Για κάθε πρόταση που επισημαίνετε ως λανθασμένη (Λ), να αιτιολογείτε στα Νέα Ελληνικά την απάντησή σας.

α. Κάθε πράξη του Αγησιλάου είχε ως στόχο το καλό της πατρίδας του.
β. Ο Αγησίλαος συνήθιζε να προβάλλει ως δικαιολογία τα γηρατειά του.
γ. Ο Αγησίλαος δεν τηρούσε τους νόμους της πόλης.

2. Ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου με αξιοποίηση των ερμηνευτικών σχολίων του βιβλίου στη σελ. 205 και τις ερωτήσεις - ασκήσεις 1 και 5, σελ. 208.

3. «Εγώ συγκαταλέγω ακόμη και αυτήν…» (7.2, Μετάφρ. Π. Βλαχάκος & Γ.Α. Ράπτης) και «…εγώ τάσσω και το ότι…» (7.2, Μετάφρ. Κ. Καιροφύλας).
Ποιον όρο του αρχαιοελληνικού κειμένου αποδίδουν με τα πιο πάνω αποσπάσματα οι μεταφραστές; Ποια απόδοση θα επιλέγατε εσείς και γιατί;

4. Αξιοποιώντας τις δύο προτεινόμενες νεοελληνικές μεταφράσεις, τα γλωσσικά σχόλια του βιβλίου *Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι* σελ. 203 και 204 και κάνοντας όποιες αλλαγές κρίνετε σκόπιμες, να γράψετε τη δική σας απόδοση των παραγράφων 7.1-2.

Β. Λεξιλογικά [ρ. *πράττω*, *(ἐπ)ίσταμαι, (ἀφ)ίσταμαι* και *τίθημι*]

5. Να αντιστοιχίσετε τις ακόλουθες νεοελληνικές λέξεις που προέρχονται από το ρήμα *πράττω* με τη σημασία τους. Μία σημασία περισσεύει.

Νεοελληνικές λέξεις		Σημασία	
1	(τα) πεπραγμένα	**α**	χρηματικό ποσό που πρέπει ή πρόκειται να το εισπράξουν
2	εισπρακτέο	**β**	αυτό που εκδηλώνεται με πράξεις και έργα
3	άπρακτος	**γ**	αυτός που δεν πράττει τίποτα, ο ράθυμος
4	έμπρακτο	**δ**	το ταχύ, το γρήγορο
5	(τα) πρακτικά	**ε**	το σύνολο των ενεργειών ενός ιδρύματος, σωματείου, συλλόγου κτλ.
6	απράγμων	**στ**	αυτός που δεν έπραξε κάτι που επιδίωκε, που δεν πέτυχε τον σκοπό του
		ζ	επίσημο κείμενο στο οποίο καταγράφονται όσα λέγονται σε επίσημες συναντήσεις

6. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο των λέξεων του πλαισίου. Δύο λέξεις περισσεύουν.

απραξία, πρακτικά, άπρακτος, έμπρακτος, εισπρακτέος, διάπραξη, πεπραγμένα

α. Οι διαπραγματευτές επέστρεψαν ……. από τις συνομιλίες, καθώς οι δύο πλευρές δεν κατέληξαν σε συμφωνία.

β. Η άμεση κινητοποίηση της αστυνομίας απέτρεψε τη ……. οργανωμένης ληστείας στο κέντρο της πόλης.

γ. Ο καθένας μας οφείλει να δείχνει την ……. αφοσίωσή του στο όραμα και τους στόχους της ομάδας.

δ. Η παρατεταμένη ……. των αρμόδιων αρχών απέναντι στα οξυμένα προβλήματα της καθημερινότητας προκάλεσε δικαιολογημένα την αγανάκτηση των πολιτών.

ε. Η καταγραφή των ……. της συνεδρίας του Διοικητικού Συμβουλίου έπρεπε να γίνει με ακρίβεια και αντικειμενικότητα, ώστε όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς να έχουν σαφή εικόνα του σκεπτικού πίσω από τις αποφάσεις που λήφθηκαν.

7. **α.** Ποιο από τα παρακάτω είναι το κοινό **β΄ συνθετικό** των ρημάτων *ἐπιστάμεθα* και *ἀφίστατο*;
i. πιστεύομαι ii. φημί iii. ἵσταμαι

β. Να γράψετε το **α΄ συνθετικό** για καθένα από τα ρήματα *ἐπιστάμεθα* και *ἀφίστατο* ξεχωριστά.

γ. Πώς διαφοροποιείται η σημασία των λέξεων λόγω του διαφορετικού α΄ συνθετικού; Μπορείτε να αξιοποιήσετε το λεξικό σας: https://sch.cy/sm/435/leksiko_archaias_ellinikis_glossas.pdf

8. Να συμπληρώσετε τα κενά του παρακάτω κειμένου με νεοελληνικές λέξεις που προέρχονται από το ρήμα *ἐπίσταμαι*.

Η εξέλιξη του κόσμου μας οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην (α) ....., η οποία βασίζεται στην παρατήρηση, το πείραμα και την τεκμηρίωση. Κάθε σύγχρονος (β) ..... αφιερώνει τη ζωή του για να λύσει τα μυστήρια του σύμπαντος, ακολουθώντας αυστηρούς κανόνες (γ) ..... δεοντολογίας.

9. Να σχηματίσετε μία δική σας ολοκληρωμένη πρόταση στα Νέα Ελληνικά με το επίρρημα «**επισταμένως**», με τρόπο που να φαίνεται καθαρά η σημασία της λέξης.

10. Να υπογραμμίσετε τις λέξεις του παρακάτω κειμένου που προέρχονται ετυμολογικά από το αρχαιοελληνικό ρήμα *τίθημι*.

Η εύρυθμη λειτουργία των θεσμών του κράτους αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ευημερία κάθε δημοκρατικής κοινωνίας. Η πολιτεία, θέτοντας αυστηρούς κανόνες δικαίου, διασφαλίζει την τάξη και τη δικαιοσύνη. Οι αρμόδιοι φορείς, αναθέτοντας ευθύνες στους κρατικούς λειτουργούς και παραθέτοντας τα απαραίτητα στοιχεία υπόψη του λαού, διασφαλίζουν τη διαφάνεια και συμβάλλουν στην πρόοδο του κράτους. Κάθε νομοθετικό σχέδιο που κατατίθεται ενώπιον της Βουλής, καθώς επίσης και η παράθεση εισηγήσεων εκ μέρους των βουλευτών, αποσκοπούν στη

στήριξη του πολίτη και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του στο πλαίσιο μιας υγιούς δημοκρατικής κοινωνίας.

11. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με τη σωστή λέξη από τα ζεύγη λέξεων που βρίσκονται στην παρένθεση.

α. Κατά τη διάρκεια της πρόσφατης διπλωματικής συνόδου, προέκυψε έντονη ……. απόψεων μεταξύ των χωρών-μελών σχετικά με το νέο ενεργειακό πλαίσιο (*υπόθεση, αντίθεση*).

β. Το κράτος ……. σημαντικούς πόρους για την αναβάθμιση των σχολικών υποδομών (*διαθέτει, αναθέτει*).

γ. Η ……. παραδειγμάτων από την καθημερινή ζωή στο πλαίσιο ενός λόγου συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση των θέσεων του πολιτικού από το ακροατήριο (*τοποθέτηση, παράθεση*).

12. Να γράψετε από ένα **παράγωγο ουσιαστικό** και ένα **παράγωγο επίθετο** για καθένα από τα πιο κάτω ρήματα. Να επισημάνετε σε κάθε περίπτωση ποιο είναι το ουσιαστικό και ποιο το επίθετο.

έπίσταμαι, τίθημι, πράττω

13. ***«Ο σωστός ηγέτης οφείλει να λειτουργεί ως παράδειγμα για τους συμπολίτες του»***. Να αναπτύξετε με δικά σας λόγια την πιο πάνω θέση σε μια ορθά δομημένη παράγραφο (περίπου 60-80 λέξεις), χρησιμοποιώντας μία τουλάχιστον λέξη από κάθε πλαίσιο. Μπορείτε να προσαρμόσετε τις λέξεις ανάλογα με τις ανάγκες του κειμένου σας, χωρίς ωστόσο να αλλάξετε τον γραμματικό τους τύπο.

πράξη, διαπράττω, έμπρακτος, πεπραγμένα	***θέση, προτίθεμαι, πρόθεση, αθετώ***
απόσταση, αποστασία, αποστασιοποιούμαι, αποστασιοποιημένος	***επιστατώ, επιστήμη, επιστάμενος, επισταμένως***

Γ. Υποστηρικτικό κείμενο για κειμενοκεντρική προσέγγιση των γραμματικο-συντακτικών φαινομένων (προαιρετική επεξεργασία)

Ξενοφῶντος *Κύρου Ἀνάβασις* 3.2.10-11

Ξενοφώντος *Κύρου Ἀνάβασις*	**Μετάφρ. Γ.Δ. Ζευγώλης. 1981.**
ΞΕΝ ΚΑναβ 3.2.10-11 (ΞΕΝΟΦΩΝ, ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ) (greek-language.gr)	
[3.2.10] Ἐτύγχανον λέγων ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν σωτηρίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασί τε καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὅρκους λελύκασιν. οὕτω δ᾽ ἐχόντων εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεούς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοί εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς κἂν ἐν δεινοῖς ὦσι σῴζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.	[3.2.10] «Έλεγα πρωτύτερα πως έχουμε πολλές και βάσιμες ελπίδες να σωθούμε. Γιατί, πρώτα πρώτα, εμείς φυλάμε τους όρκους των θεών, ενώ οι εχθροί και τους όρκους έχουν πατήσει και, αντίθετα προς αυτούς, έχουν παραβιάσει τις συμφωνίες. Αφού έτσι είναι τα πράγματα, οι θεοί φυσικά θα είναι εχθροί στους αντίπαλούς μας και σύμμαχοι δικοί μας. Αυτοί έχουν τη δύναμη και τους μεγάλους να τους κάνουν γρήγορα μικρούς και τους μικρούς, όταν βρίσκονται σε κρίσιμες στιγμές, να τους σώζουν εύκολα, φτάνει να το θέλουν.
[3.2.11] ἔπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σῴζονταί τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ὑποστῆναι αὐτοὶ Ἀθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν αὐτούς.	[3.2.11] Ύστερα θα σας θυμίσω και τους κινδύνους που πέρασαν οι πρόγονοί μας, για να ξέρετε πως σας ταιριάζει να είστε γενναίοι και πως οι γενναίοι σώζονται με τη βοήθεια των θεών και από τρομερούς κινδύνους. Όταν ήρθαν δηλαδή οι Πέρσες κι εκείνοι που τους ακολουθούσαν με πάρα πολύ μεγάλο στρατό για να καταστρέψουν την Αθήνα, μόνοι οι Αθηναίοι τόλμησαν να τους αντισταθούν και τους νίκησαν.

Δ. Γραμματική

14. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τους κατάλληλους τύπους του ρήματος *εἰμί* στον ενεστώτα. Μπορείτε να αξιοποιήσετε τη γραμματική σας (§275): https://sch.cy/sm/435/grammatiki_archaias_ellinikis.pdf

α. *Σὺ φιλόπολις* ……..
β. *Ὑμεῖς* ……. *προγόνων ἀγαθῶν.*
γ. *Πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν* ……. *σωτηρίας.*
δ. *Ἀγησίλαος δυνατώτατος ἐν τῇ πόλει* ……..
ε. *Ἐγὼ ἄρχων* ……..
στ. *Ἡμεῖς πολῖται* ……..

15. Να μεταφέρετε τις ακόλουθες προτάσεις στο παρόν, χρησιμοποιώντας ενεστώτα.

α. *Ὡς γε μὴν φιλόπολις ἦν καθ᾽ ἓν μὲν ἕκαστον μακρὸν ἂν εἴη γράφειν.*
β. *Δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει φανερὸς ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων.*
γ. *Θεοὶ ἱκανοὶ ἦσαν τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν.*

16. Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις, βάζοντας όπου *Ἀγησίλαος* = *σύ* και όπου *στρατηγοί* = *ὑμεῖς*.

α. *Ἀγησίλαος δυνατώτατος ἐν τῇ πόλει ἦν.*
β. *Στρατηγοὶ φιλοπόλιδες ἦσαν.*

17. Να αλλάξετε τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων, ώστε να αναφέρονται στο μέλλον.

α. *Ἐγὼ φίλος ὑμῖν ἦν.*
β. *Σὺ φιλόπολις ἦσθα.*
γ. *Ἀγησίλαος δυνατώτατος ἦν.*
δ. *Ἡμεῖς σύμμαχοι ἦμεν.*
ε. *Ὑμεῖς ἄρχοντες ἦτε.*
στ. *Θεοὶ δίκαιοι ἦσαν.*

18. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τους κατάλληλους τύπους του ρήματος *εἰμί* στον χρόνο που σας ζητείται κάθε φορά στην παρένθεση.

α. *Ἀγησίλαος βασιλεὺς ἐν Σπάρτῃ* …….. (παρατατικός).
β. *Οἱ θεοὶ τοῖς πολεμίοις ἐναντίοι* …….. (ενεστώτας).
γ. *Καὶ ἐγὼ σωτὴρ ὑμῖν* …….. (μέλλοντας).
δ. *Ὑμεῖς* …….. (ενεστώτας) *οἱ τοῖς νόμοις λατρεύοντες;*
ε. *Ἐὰν σὺ φιλόπολις ᾖς, τοῖς πολίταις ὠφέλιμος* …….. (μέλλοντας).
στ. *Δυνατώτατοι ἡμεῖς* …….. (παρατατικός).

19. Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων με τον σωστό τύπο του απαρεμφάτου του ρήματος *εἰμί*.

α. *Στρατηγοὶ οὐ προσεδόκουν τοὺς βαρβάρους συμμάχους* …….. (απαρέμφατο μέλλοντα).
β. *Εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους* …….. (απαρέμφατο ενεστώτα) *τοὺς θεούς, ἡμῖν δὲ συμμάχους.*
γ. *Ἀγησίλαος ἤλπιζε αὖθις σῶς καὶ ὑγιὴς* …….. (απαρέμφατο μέλλοντα).
δ. *Ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει* …….. (απαρέμφατο ενεστώτα).

20. Μπορεί να ειπωθεί κι αλλιώς! Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων της Β΄ στήλης με τον κατάλληλο τύπο του απαρεμφάτου του ρήματος *εἰμί*, ώστε να αποδώσετε με διαφορετικό τρόπο το νόημα των αντίστοιχων προτάσεων της Α΄ στήλης.

Α΄ στήλη (Προτάσεις χωρίς απαρέμφατο)	**Β΄ στήλη (Προτάσεις με απαρέμφατο)**
α. *Τοῦτό* ***ἐστι*** *ἔργον βασιλέως ἀγαθοῦ.*	α. *Ἀγησίλαος βασιλέως ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον …….. ἐνόμιζε.*

β. *Οὐδέν **ἐστι** τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ὅ τι οὐκ εἰς τοῦτο συντείνει.*	β. *Οἶομαι γὰρ οὐδὲν …….. τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ὅ τι οὐκ εἰς τοῦτο συντείνει.*
γ. *Ἀγησίλαος ὅπου ᾤετο τὴν πατρίδα τι **ὠφελήσειν**, οὐ πόνων ὑφίετο.*	γ. *Ἀγησίλαος ὅπου ᾤετο τῇ πατρίδι τι ὠφέλιμον ……..., οὐ πόνων ὑφίετο.*

21. Να κυκλώσετε τους τύπους της **δεικτικής αντωνυμίας *οὗτος, αὕτη, τοῦτο*** στα παρακάτω αποσπάσματα του κειμένου και να προσδιορίσετε σε ποιο γνώρισμα του Αγησιλάου αναφέρεται ο καθένας.

α. *Ὡς γε μὴν φιλόπολις ἦν καθ' ἓν μὲν ἕκαστον μακρὸν ἂν εἴη γράφειν· οἶομαι γὰρ οὐδὲν εἶναι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ὅ τι οὐκ εἰς τοῦτο συντείνει.*

β. *ἀλλὰ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον ἐνόμιζε, τὸ τοὺς ἀρχομένους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν.*

22. Να καταγράψετε όλα τα ουσιαστικά της Β΄ κλίσης που εντοπίζονται στο κείμενο. Στη συνέχεια να τα μεταφέρετε στην ίδια πτώση στον αντίθετο αριθμό. Μπορείτε να αξιοποιήσετε τη γραμματική σας (§94): https://sch.cy/sm/435/grammatiki_archaias_ellinikis.pdf

23. Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων με τον κατάλληλο κάθε φορά τύπο του ουσιαστικού της παρένθεσης:

α. *Οἱ …….. (πολέμιοι) τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς …….. (ὅρκος) λελύκασιν.*
β. *Οἱ …….. (θεός) τοῖς …….. (πολέμιος) ἐναντίοι εἰσίν.*
γ. *Ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς …….. (κίνδυνος) τῶν …….. (πρόγονος).*
δ. *Σῴζονταί τε σὺν τοῖς …….. (θεός) καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί.*
ε. *Ἑλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν μεγάλῳ …….. (στόλος), Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν αὐτούς.*

24. Να εντοπίσετε και να διορθώσετε το λάθος στην ακόλουθη πρόταση:

Ἀγησίλαος μάλιστα τῷ νόμο λατρεύει.

Ε. Συντακτικό

25. Στις παρακάτω προτάσεις να εντοπίσετε το ρήμα και το υποκείμενό του (ποιος ενεργεί). Προσοχή! Σε ορισμένες περιπτώσεις το υποκείμενο εννοείται.

α. *Ἀγησίλαος φιλόπολις ἦν.*
β. *Ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ ὠφελήμασι τῆς πατρίδος καὶ τόδε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ.*
γ. *Ἅπαντες ἐπιστάμεθα τοῦτο.*
δ. *Οὗτος ᾤετο τὴν πατρίδα τι ὠφελήσειν.*
ε. *Ὁ μὲν οὐ πόνων ὑφίετο, ὁ δὲ κινδύνων ἀφίστατο.*
στ. *Τίς χρημάτων ἐφείδετο;*
ζ. *Οἶομαι γὰρ οὐδὲν τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ἀνωφελὲς εἶναι.*
η. *Τοῖς νόμοις μάλιστα λατρεύεις.*

26. Στις παρακάτω προτάσεις να εντοπίσετε το συνδετικό ρήμα, το υποκείμενο και το κατηγορούμενο. Τι εκφράζει το κατηγορούμενο σε κάθε περίπτωση; Μπορείτε να αξιοποιήσετε το συντακτικό σας (§§13-14): https://sch.cy/sm/435/syntaktiko_archaias_ellinikis_gym.pdf

α. *Ἀγησίλαος φιλόπολις ἦν.*
β. *Οὐδὲν τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ἀνωφελές ἐστι.*
γ. *Βασιλεὺς δυνατὸς γίγνεται.*
δ. *Τὸ Ἀγησιλάου ἔργον καλὸν νομίζεται.*
ε. *Οἱ θεοὶ τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίοι, ἡμῖν δὲ σύμμαχοί εἰσιν.*

27. Ποια λέξη συμπληρώνει το νόημα του ρήματος (αντικείμενο) στις ακόλουθες προτάσεις; Κυκλώστε την και δηλώστε την πτώση της. Μπορείτε να αξιοποιήσετε το συντακτικό σας (§§68-74): https://sch.cy/sm/435/syntaktiko_archaias_ellinikis_gym.pdf

α. *Ἀγησίλαος οὐ σῶμα προὐφασίζετο.*
β. *Ἀγησίλαος μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύει.*
γ. *Ἡμεῖς ἐμπεδοῦμεν τοὺς ὅρκους.*
δ. *Οἱ πολέμιοι τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὅρκους λελύκασιν.*
ε. *Οἱ θεοὶ τοὺς μικροὺς σῴζουσιν εὐπετῶς.*
στ. *Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν αὐτούς.*

28. Ο Ξενοφών, στο απόσπασμα 7.1, χρησιμοποίησε ρήματα που «συμπαθούσαν» μόνο μία πτώση!

Ἀγησίλαος, ὅπου ᾤετο τὴν πατρίδα τι ὠφελήσειν, οὐ πόνων ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο, οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προὐφασίζετο, ἀλλὰ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον ἐνόμιζε, τὸ τοὺς ἀρχομένους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν.

Να εντοπίσετε στο απόσπασμα τα τρία **ρήματα** που συντάσσονται με αντικείμενο σε πτώση γενική.

29. Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις, αντικαθιστώντας το αντικείμενο του ρήματος με τη λέξη *ὁ ἐχθρός* στην κατάλληλη κάθε φορά πτώση.

α. *Ἀθηναῖοι τοὺς Πέρσας ἐνίκησαν.*
β. *Βασιλεὺς τῶν κινδύνων ἀφίσταται.*
γ. *Πολῖται τοῖς νόμοις λατρεύουσι.*

30. α. Κάποια ρήματα συμπληρώνουν το νόημά τους με δύο όρους (αντικείμενα). Να κυκλώσετε τα αντικείμενα του ρήματος σε καθεμιά από τις ακόλουθες προτάσεις και να δηλώσετε τις πτώσεις τους. Μπορείτε να αξιοποιήσετε το συντακτικό σας (§§71 και 76-79): https://sch.cy/sm/435/syntaktiko_archaias_ellinikis_gym.pdf

i. *Ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς κινδύνους.*
ii. *Ἀγησίλαος τοὺς πολίτας τὴν ἀρετὴν διδάσκει.*
iii. *Οἱ ἀρχόμενοι δὲ τοῦ βασιλέως ἀκούσονται πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.*
iv. *Βασιλεὺς ἀγαθὸς χρήματα τοῖς πολίταις δίδωσι.*
v. *Ἀγησίλαος τῶν κινδύνων τοῖς ἀρχομένοις μετέχει.*

β. Να αποδώσετε στα Νέα Ελληνικά τις παραπάνω προτάσεις.

γ. Να εξηγήσετε γιατί τα ρήματα των παραπάνω προτάσεων χρειάζονται δύο αντικείμενα.

δ. Να προσδιορίσετε ποιο είναι το άμεσο και ποιο το έμμεσο αντικείμενο στα παραπάνω παραδείγματα.

31. Στον πίνακα που ακολουθεί, έχουν συγκεντρωθεί όλοι οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί του κειμένου (Ξενοφώντος *Ἀγησίλαος* 7.1-2) μαζί με τις πληροφορίες για την πτώση σύνταξης της πρόθεσης. Μπερδεύτηκαν, όμως, οι σημασίες! Μπορείς να αντιστοιχίσεις τους εμπρόθετους προσδιορισμούς με τη σωστή σημασία;

Εμπρόθετος προσδιορισμός	**Πτώση**		**Σημασία**
1. *εἰς τοῦτο*	*εἰς* + αιτιατική		α. τόπος (το μεταξύ)
2. *ἐν βραχεῖ*	*ἐν* + δοτική		β. τόπος (κίνηση προς τόπο, σε, προς)
3. *ἐν τοῖς ὠφελήμασι*	*ἐν* + δοτική		γ. τόπος (στάση, σε)
4. *ἐν τῇ πόλει*	*ἐν* + δοτική		δ. χρόνος

ΣΤ. Ορθογραφία

32. Στο ακόλουθο απόσπασμα υπάρχουν τρία ορθογραφικά λάθη (αν πρόκειται για άρθρο, αυτό συνυπολογίζεται με τη λέξη που προσδιορίζει). Να τα εντοπίσετε και να τα διορθώσετε συμπληρώνοντας κατάλληλα τον πίνακα. Λύστε την άσκηση χωρίς τη βοήθεια του βιβλίου σας.

Ὡς γε μὴν φιλόπολης ἦν καθ' ἓν μὲν ἕκαστον μακρὸν ἂν εἴη γράφειν· οἴομαι γὰρ οὐδὲν εἶναι τὸν πεπραγμένον αὐτῷ ὅ τι οὐκ εἰς τοῦτο συντίνει.

Λανθασμένες λέξεις	**Διορθωμένες λέξεις**

33. Στο ακόλουθο απόσπασμα να βάλετε τους τόνους και τα πνεύματα που λείπουν. Λύστε την άσκηση χωρίς τη βοήθεια του βιβλίου σας.

βασιλεως ἀγαθοῦ τουτο ἔργον ενόμιζε, τὸ τοὺς αρχομένους ὡς πλειστα ἀγαθὰ ποιεῖν.

Ζ. Από τα Νέα Ελληνικά στα Αρχαία Ελληνικά

34. Να μεταφέρετε στα Αρχαία Ελληνικά τις ακόλουθες προτάσεις, αξιοποιώντας το λεξιλόγιο του κειμένου.

α. Εσύ ήσουν φιλόδημος.

β. Ο βασιλιάς σέβεται τους νόμους.

Ξενοφῶντος *Ἀγησίλαος* 7.2-3 - Παιδαγωγός

Διαλησμά, Κ., Δρουκόπουλος, Α., Κουτρουμπέλη, Ε., Χρυσάφης, Γ., Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι, Α΄ Τάξη Ενιαίου Λυκείου: Αθήνα: ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ, σελ. 202-205, 208-209

Στο απόσπασμα αυτό, ο Ξενοφών εγκωμιάζει τον βασιλιά της Σπάρτης Αγησίλαο τον Β΄ (βασιλιάς από το 400 περίπου έως τον θάνατό του, το 360 π.Χ.) για την πειθαρχία του στους νόμους, τη φιλοπατρία, την πατρική του αγάπη προς τους υπηκόους του και τη διορατικότητά του για ένα ισχυρό κράτος με ευημερία.

Μετάφρ. Π. Βλαχάκος & Γ.Α. Ράπτης. 2003	**Ξενοφώντος *Ἀγησίλαος***	**Μετάφρ. Κ. Καιροφύλας. [1939]**
ΞΕΝ Αγ 7.2-3 (ΞΕΝΟΦΩΝ, ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ) (greek-language.gr)		
[7.2] Ποιος λοιπόν θα ήθελε να μην πειθαρχεί στους νόμους, τη στιγμή που έβλεπε να πειθαρχεί ο βασιλιάς; Και ποιος θα επιχειρούσε να επιφέρει με τη βία κάποια πολιτική αλλαγή, επειδή πίστευε ότι έχει λιγότερα απ' όσα δικαιούται, όταν ήξερε ότι ο βασιλιάς κυβερνά σύμφωνα με τους νόμους;	[7.2] τίς γὰρ ἂν ἠθέλησεν ἀπειθεῖν ὁρῶν τὸν βασιλέα πειθόμενον; τίς δ’ ἂν ἡγούμενος μειονεκτεῖν νεώτερόν τι ἐπεχείρησε ποιεῖν εἰδὼς τὸν βασιλέα νομίμως καὶ τὸ κρατεῖσθαι φέροντα;	[7.2] Διότι ποίος θα ετόλμα να απειθήση ενώ έβλεπε τον βασιλέα υπακούοντα εις αυτούς; Ποίος δε θεωρών τον εαυτόν του μειονεκτούντα θα επεχείρει να καινοτομήση, βλέπων τον βασιλέα υπακούοντα εις τα κρατούντα νόμιμα
[7.3] Ο ίδιος ακόμη και στους πολιτικούς του αντιπάλους φερνόταν όπως ένας πατέρας στα παιδιά του. Τους μάλωνε από τη μια για τα λάθη τους, τους επαινούσε όμως από την άλλη, αν έκαναν κάτι καλό, τους βοηθούσε σε περίπτωση που τους ερχόταν κάποιο κακό, χωρίς να θεωρεί εχθρό κανέναν συμπολίτη του, και επιθυμούσε όλους να τους επαινεί, γιατί είχε τη γνώμη ότι είναι όφελος για την πατρίδα να είναι όλοι ζωντανοί και το θεωρούσε απώλεια, αν πέθαινε έστω και ένας ασήμαντος. Πράγματι λογάριαζε ότι η πατρίδα θα είναι πάντα ευτυχισμένη (θα διοικείται πάντα σωστά), αν οι συμπολίτες του συνέχεια τηρούν με ηρεμία τους νόμους και ισχυρή, όταν οι Έλληνες κρίνουν με σύνεση τα πράγματα.	[7.3] ὃς καὶ πρὸς τοὺς διαφόρους ἐν τῇ πόλει ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας προσεφέρετο. ἐλοιδορεῖτο μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν, ἐτίμα δ’ εἴ τι καλὸν πράττοιεν, παρίστατο δ’ εἴ τις συμφορὰ συμβαίνοι, ἐχθρὸν μὲν οὐδένα ἡγούμενος πολίτην, ἐπαινεῖν δὲ πάντας ἐθέλων, σῴζεσθαι δὲ πάντας κέρδος νομίζων, ζημίαν δὲ τιθεὶς εἰ καὶ ὁ μικροῦ ἄξιος ἀπόλοιτο· εἰ δ’ ἐν τοῖς νόμοις ἠρεμοῦντες διαμένοιεν, δῆλος ἦν εὐδαίμονα μὲν αἰεὶ ἔσεσθαι τὴν πατρίδα λογιζόμενος, ἰσχυρὰν δὲ τότε ὅταν οἱ Ἕλληνες σωφρονῶσιν.	[7.3] και φερόμενον προς τους διαφόρους πολίτας ως πατήρ προς τα τέκνα του; Διότι τους επέπληττε διά τα παραπτώματά των, τους αντήμειβε δε εάν έκαμναν κάτι καλόν, και τους συνέδραμε εάν συνέβαινε καμμία συμφορά, μη θεωρών κανένα πολίτην ως εχθρόν, θέλων δε να επαινή όλους, νομίζων κέρδος να διάγουν καλώς όλοι, θεωρών ως απώλειαν και αν ακόμη εχάνετο ο ολιγώτερον άξιος λόγου. Εάν δε παρέμενον εν ηρεμία υποτεταγμένοι εις τους νόμους, φανερά διεκήρυττε ότι η πατρίς θα είναι μεν αιωνίως ευτυχής, ισχυρά δε θα είναι όταν οι Έλληνες φέρωνται με φρόνησιν.

Πρόσθετο λεξιλόγιο: ***τὸ ἁμάρτημα, -ατος*** = λάθος, ***λοιδορέομαι -οῦμαι*** = μαλώνω, επιπλήττω, ***μικροῦ*** (επιρρ. του επιθ. *μικρός, ά, όν*) = λίγο (στην ποσότητα ή σπουδαιότητα), ***δῆλός εἰμι + μετοχή*** = είναι φανερό ότι εγώ …

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Α. Κατανόηση και απόδοση κειμένου στα Ν.Ε.

1. Να γράψετε αν είναι ορθή (Ο) ή λανθασμένη (Λ) καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, σύμφωνα με το αρχαίο ελληνικό κείμενο. Για κάθε πρόταση που επισημαίνετε ως λανθασμένη (Λ), να αιτιολογείτε στα Νέα Ελληνικά την απάντησή σας.

α. Οι πολίτες τηρούσαν τους νόμους από σεβασμό στον βασιλιά τους.
β. Ο βασιλιάς Αγησίλαος θεωρούσε τον εαυτό του ανώτερο από τους νόμους.
γ. Οι πολίτες επιχειρούσαν να επαναστατήσουν εναντίον του βασιλιά.
δ. Ο βασιλιάς Αγησίλαος επαινούσε τους πολιτικούς του αντιπάλους για τις καλές τους πράξεις.
ε. Οι κακές πράξεις των πολιτικών αντιπάλων έμεναν ατιμώρητες από τον βασιλιά.
στ. Ο βασιλιάς Αγησίλαος θεωρούσε ότι όλοι οι πολίτες είναι σημαντικοί για την πόλη.
ζ. Η πόλη θα ήταν ισχυρή, αν οι πολίτες υπάκουαν στους νόμους.
η. Μια βασική προϋπόθεση για την ευτυχία της πόλης, σύμφωνα με τον Αγησίλαο, ήταν η εξόντωση των πολιτικών του αντιπάλων.

2. Ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου με αξιοποίηση των ερμηνευτικών σχολίων του βιβλίου στη σελ. 205 και τις ερωτήσεις-ασκήσεις 2 σελ. 208 και 16 σελ. 209.

3. Να επιλέξετε την ορθή απάντηση σε σχέση με την απόδοση των πιο κάτω υπογραμμισμένων λέξεων στα Νέα Ελληνικά και να τεκμηριώσετε την επιλογή σας.

α. *ὁρῶν τὸν βασιλέα <u>πειθόμενον</u>;*
(i) να υποτάσσεται (ii) να πείθεται (iii) να υπακούει (iv) να συμφωνεί

β. *Τίς δ᾽ ἂν ἡγούμενος μειονεκτεῖν <u>νεώτερόν τι</u> ἐπεχείρησε ποιεῖν*
(i) ανατρεπτικό (ii) καινοτόμο (iii) πρόσφατο (iv) διαφορετικό

4. *ὃς καὶ πρὸς τοὺς <u>διαφόρους</u> ἐν τῇ πόλει ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας προσεφέρετο*.

α. Πώς αποδίδεται στα Νέα Ελληνικά η λέξη *διαφόρους*; Τι παρατηρείτε ως προς τη σημασία της λέξης;
Μπορείτε να αξιοποιήσετε το λεξικό σας: https://sch.cy/sm/435/leksiko_archaias_ellinikis_glossas.pdf

β. *ὃς καὶ πρὸς τοὺς διαφόρους ἐν τῇ πόλει ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας προσεφέρετο*. *ἐλοιδορεῖτο μὲν <u>γὰρ</u> ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν, ἐτίμα δ᾽ εἴ τι καλὸν πράττοιεν,…*

- Ποια συμπεριφορά του Αγησιλάου επεξηγεί ο σύνδεσμος *γάρ*;
- Να εντοπίσετε και να εξηγήσετε την παρομοίωση με την οποία παρουσιάζει ο Ξενοφών τη συγκεκριμένη συμπεριφορά του Αγησιλάου. Ποια είναι η λειτουργία της στο κείμενο;

5. **α.** *και επιθυμούσε όλους να τους επαινεί, <u>γιατί είχε τη γνώμη</u> ότι είναι όφελος για την πατρίδα να είναι όλοι ζωντανοί* (7.3, Μετάφρ. Π. Βλαχάκος & Γ.Α. Ράπτης).

β. *θέλων δε να επαινή όλους, <u>νομίζων</u> κέρδος να διάγουν καλώς όλοι* (7.3, Μετάφρ. Κ. Καιροφύλας)
Ποιος όρος του αρχαίου κειμένου αποδίδεται στις δύο μεταφράσεις με το «γιατί είχε τη γνώμη» και το «νομίζων» αντίστοιχα; Γιατί οι μεταφραστές το απέδωσαν με αυτόν τον τρόπο; Να εξηγήσετε αξιοποιώντας τη γνώση του συντακτικού.

6. Να επιλέξετε την ορθή απόδοση για καθένα από τα πιο κάτω αποσπάσματα.

Αρχαίο κείμενο	**Απόδοση στα Νέα Ελληνικά**
α. *παρίστατο δ' εἴ τις συμφορὰ συμβαίνοι,*	1. Τους συμπαραστεκόταν, αν τους συνέβαινε κάποια συμφορά
	2. Τους συμπαραστεκόταν, όταν τους συνέβαινε κάποια συμφορά
	3. Τους συμπαραστεκόταν, επειδή τους συνέβαινε κάποια συμφορά
β. ***Ὡς καὶ πρὸς τοὺς διαφόρους*** *ἐν τῇ πόλει ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας προσεφέρετο.*	1. Αυτός και απέναντι στους πολιτικούς του αντιπάλους
	2. Αυτός εναντίον των πολιτικών του αντιπάλων
	3. Αυτός σύμφωνα με τους πολιτικούς του αντιπάλους

7. Αξιοποιώντας τις δύο προτεινόμενες νεοελληνικές μεταφράσεις, τα γλωσσικά σχόλια του βιβλίου *Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι* σελ. 204 και κάνοντας όποιες αλλαγές κρίνετε σκόπιμες, να γράψετε τη δική σας απόδοση των παραγράφων.

Β. Λεξιλογικά (ρ. *πείθω* και *φέρω*)

8. Να συμπληρώσετε τα κενά του παρακάτω κειμένου με τον κατάλληλο τύπο των λέξεων του πλαισίου. Μία λέξη θα χρησιμοποιηθεί δύο φορές, ενώ δύο λέξεις περισσεύουν.

πειθαρχία, πείθω, πειθαναγκασμός, πεπεισμένος, πειθώ, απειθής, πεποίθηση, πειθαρχικός, απείθεια

Στη σύγχρονη κοινωνία, η …… αποτελεί μια θεμελιώδη δεξιότητα επικοινωνίας. Η ικανότητα να …… τους γύρω μας δεν εξαρτάται από την πίεση ή την επιβολή, αλλά από τη βαθιά …… σε αυτό που πρεσβεύουμε. Όταν οι πράξεις μας συνοδεύονται από ειλικρίνεια και συνέπεια, μπορούμε να είμαστε …… ότι η αποδοχή των άλλων θα κερδηθεί.
Το πιο ισχυρό μέσο …… είναι το ίδιο το προσωπικό παράδειγμα. Ένας άνθρωπος που ενεργεί με συνέπεια και επιχειρήματα καταφέρνει να κάμψει ακόμα και τον πιο …… ή δύσπιστο ακροατή. Αντίθετα, η εμμονή στην αυστηρή …… που επιβάλλεται χωρίς διάλογο φέρνει συχνά τα αντίθετα αποτελέσματα, προκαλώντας την αντίδραση και την …… απέναντι στους κανόνες.

9. Να αντιστοιχίσετε τους αριθμούς των αρχαιοελληνικών λέξεων της Α΄ στήλης με το γράμμα της ομόρριζης νεοελληνικής λέξης της Β΄ στήλης.

Α΄ στήλη	**Β΄ στήλη**
1. *ἀπειθεῖν*	α. πίθος
	β. πιστός
2. *διαφόρους*	α. δυσφορία
	β. διαφθορά
3. *προσεφέρετο*	α. προφορά
	β. πρόφαση
4. *συμφορά*	α. αφοσίωση
	β. οισοφάγος

10. Να διαγράψετε τη νεοελληνική λέξη που δεν είναι ομόρριζη με τον αρχαιοελληνικό τύπο που σας δίνεται σε κάθε περίπτωση.

α. *ἀπειθεῖν*: πειστικός, πειθαρχία, απάθεια
β. *φέροντα*: διαφορά, εφαρμογή, φόρος

11. α. Να γράψετε από ένα **παράγωγο ουσιαστικό** και ένα **παράγωγο επίθετο** στα Νέα Ελληνικά για τα παρακάτω ρήματα του κειμένου. Να επισημάνετε σε κάθε περίπτωση ποιο είναι το ουσιαστικό και ποιο το επίθετο.

πείθομαι, φέρω

β. Για καθένα από τα ουσιαστικά που σχηματίσατε παραπάνω να φτιάξετε μία δική σας ολοκληρωμένη πρόταση στα Νέα Ελληνικά, με τρόπο που να φαίνεται καθαρά η σημασία του.

Γ. Υποστηρικτικό κείμενο για κειμενοκεντρική προσέγγιση των γραμματικο-συντακτικών φαινομένων (προαιρετική επεξεργασία)

Ξενοφῶντος *Ἀγησίλαος* 1.20-1.22

Διαλησμά, Κ., Δρουκόπουλος, Α., Κουτρουμπέλη, Ε., Χρυσάφης, Γ., Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι, Α΄ Τάξη Ενιαίου Λυκείου: Αθήνα: ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ, σελ. 155-156

Ξενοφώντος *Ἀγησίλαος*	**Μετάφρ. Π. Βλαχάκος & Γ.Α. Ράπτης. 2003**
ΞΕΝ Αγ 1.20-1.22 (ΞΕΝΟΦΩΝ, ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ) (greek-language.gr)	
[1.20] γιγνώσκων δ’ ὅτι ἡ μὲν πορθουμένη καὶ ἐρημουμένη χώρα οὐκ ἂν δύναιτο πολὺν χρόνον στράτευμα φέρειν, ἡ δ’ οἰκουμένη μὲν σπειρομένη δὲ ἀέναον ἂν τὴν τροφὴν παρέχοι, ἐπεμέλετο οὐ μόνον τοῦ βίᾳ χειροῦσθαι τοὺς ἐναντίους, ἀλλὰ καὶ τοῦ πρᾳότητι προσάγεσθαι. [1.21] καὶ πολλάκις μὲν προηγόρευε τοῖς στρατιώταις τοὺς ἁλισκομένους μὴ ὡς ἀδίκους τιμωρεῖσθαι, ἀλλ’ ὡς ἀνθρώπους ὄντας φυλάττειν, πολλάκις δὲ ὁπότε μεταστρατοπεδεύοιτο, εἰ αἴσθοιτο καταλελειμμένα παιδάρια μικρὰ ἐμπόρων, ἃ πολλοὶ ἐπώλουν διὰ τὸ νομίζειν μὴ δύνασθαι ἂν φέρειν αὐτὰ καὶ τρέφειν, ἐπεμέλετο καὶ τούτων ὅπως συγκομίζοιντό ποι. [1.22] τοῖς δ’ αὖ διὰ γῆρας καταλειπομένοις αἰχμαλώτοις προσέταττεν ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν, ὡς μήτε ὑπὸ κυνῶν μήθ’ ὑπὸ λύκων διαφθείροιντο. ὥστε οὐ μόνον οἱ πυνθανόμενοι ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἁλισκόμενοι εὐμενεῖς αὐτῷ ἐγίγνοντο. ὁπόσας δὲ πόλεις προσαγάγοιτο, ἀφαιρῶν αὐτῶν ὅσα δοῦλοι δεσπόταις ὑπηρετοῦσι προσέταττεν ὅσα ἐλεύθεροι ἄρχουσι πείθονται· καὶ τῶν κατὰ κράτος ἀναλώτων τειχέων τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπὸ χεῖρα ἐποιεῖτο.	Έχοντας όμως επίγνωση ότι ο τόπος που καταστρέφεται και ερημώνεται δεν μπορεί να συντηρήσει για πολύ καιρό το στράτευμα, ενώ αντίθετα ο τόπος που κατοικείται και σπέρνεται μπορεί να παρέχει συνέχεια τρόφιμα, μεριμνούσε να μην υποδουλώνει μόνο με τη βία τους εχθρούς, αλλά να τους προσεγγίζει ήπια. Και σε πολλές περιπτώσεις έδινε εντολή στους στρατιώτες να μην τιμωρούν τους αιχμαλώτους, σαν να είχαν διαπράξει αδικήματα, αλλά να τους φυλάγουν πράγματι σαν ανθρώπινα πλάσματα, και αρκετές φορές, όταν άλλαζαν συνέχεια στρατόπεδο, αν έπεφτε στην αντίληψή του ότι οι έμποροι είχαν εγκαταλείψει μικρά παιδιά, τα οποία πολλοί δοκίμαζαν να τα πουλήσουν, γιατί πίστευαν ότι δε θα μπορούσαν να τα κουβαλούν και να τα ταΐζουν, μεριμνούσε και γι' αυτά να βρίσκουν κάποιο κατάλυμα. Και για τους αιχμαλώτους, που τους άφηναν πίσω, εξαιτίας των γηρατειών τους, έδινε εντολή να τους προσέχουν, για να μην τους κατασπαράξουν τα σκυλιά και οι λύκοι. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να τον συμπαθούν όχι μόνο, όσοι μάθαιναν αυτά που έκανε, αλλά και οι ίδιοι οι αιχμάλωτοι. Και στις πόλεις που είχε πάρει με το μέρος του, καταργούσε τις υπηρεσίες που προσέφεραν οι δούλοι στους αφέντες και έδινε διαταγή να ισχύει ο σεβασμός ελεύθερων πολιτών στους άρχοντες. Και όσα τείχη ήταν ακατάκτητα στη μάχη, τα κατακτούσε με τη φιλανθρωπία του.

Δ. Γραμματική

12. α. Να αντιστοιχίστε τις αντωνυμίες με τους τύπους των ρημάτων.

Αντωνυμίες		**Ρήματα**	
1	Σύ	**α**	συντείνει
2	Ἡμεῖς	**β**	λύω
3	Ἐγώ	**γ**	παιδεύετε
4	Τοῦτο	**δ**	φέρουσιν
5	Ὑμεῖς	**ε**	βασιλεύομεν
6	Αὗται	**στ**	γράφεις

β. Να μεταφέρετε τις φράσεις που σχηματίσατε παραπάνω στη μέση φωνή, διατηρώντας τον χρόνο των ρημάτων.

13. α. Να μεταφέρετε τις ακόλουθες προτάσεις στο παρόν, χρησιμοποιώντας ενεστώτα.

i. *Ἀγησίλαος νομίμως καὶ τὸ κρατεῖσθαι ἔφερεν.*
ii. *Ἡμεῖς σῴζεσθαι πάντας κέρδος ἐνομίζομεν.*
iii. *Ὑμεῖς ἠθέλετε ἀπειθεῖν.*
iv. *Πολῖται ἀγαθοί τι καλὸν ἔπραξαν.*
v. *Συμφορὰ μεγάλη συνέβαινε.*
vi. *Οἱ ἀρχόμενοι ἐν τοῖς νόμοις ἠρεμοῦντες διέμενον.*
vii. *Βασιλεὺς τοῖς νόμοις ἐπείθετο.*
viii. *Πάντες ἐν τῇ πόλει ἐσῴζοντο.*
ix. *Σὺ εὐδαίμονα μὲν αἰεὶ εἶναι τὴν πατρίδα ἐλογίζου.*
x. *Ὃς καὶ πρὸς τοὺς διαφόρους ἐν τῇ πόλει ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας προσεφέρετο.*

β. Τι αλλάζει ως προς το περιεχόμενο των προτάσεων μετά την αλλαγή του χρόνου;

14. Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις, βάζοντας όπου *Ἀγησίλαος = βασιλεῖς*.

α. *Ἀγησίλαος ὑπὲρ τῆς πόλεως πράττει καὶ τοὺς ἀρχομένους σῴζει.*
β. *Ἀγησίλαος εὐδαίμονα μὲν αἰεὶ ἔσεσθαι τὴν πατρίδα λογίζεται.*

15. Ταξίδι στο μέλλον! Να αλλάξετε τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων, ώστε να αναφέρονται στο μέλλον.

α. *Ἀγησίλαος τοῖς νόμοις λατρεύει.*
β. *Ἡμεῖς τοὺς στρατιώτας μάχεσθαι κελεύομεν.*
γ. *Οὗτοι τὰς σπονδὰς λύουσιν.*
δ. *Νῦν δὲ σὺ περὶ εἰρήνης βουλεύει.*
ε. *Ὑμεῖς τῷ παραδείγματι παιδεύεσθε.*
στ. *Στρατηγὸς τῆς μάχης παύεται.*

16. *ὃς καὶ πρὸς τοὺς διαφόρους ἐν τῇ πόλει ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας προσεφέρετο*.

Να αναγνωρίσετε γραμματικά τον τύπο της αναφορικής αντωνυμίας *ὅς* στο παραπάνω απόσπασμα του κειμένου (πτώση, γένος, αριθμός). Ακολούθως, να γράψετε σε ποιον αναφέρεται η αντωνυμία.

17. Να κυκλώσετε τους τύπους της αναφορικής αντωνυμίας στις παρακάτω προτάσεις και να προσδιορίσετε κάθε φορά τον όρο στον οποίο αναφέρονται.

α. *Βασιλεῖς φιλοπόλιδες ἦσαν, οἳ τὴν πατρίδα τι ὠφέλησαν.*
β. *Ἑλοιδορεῖτο μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν, ἃ οἱ πολῖται ἔπραττον.*
γ. *Τίς γὰρ ἂν ἠθέλησεν τοῖς νόμοις ἀπειθεῖν, οἷς ὁ βασιλεὺς ἐλάτρευεν;*
δ. *Ἐπεμέλετο καταλελειμμένων παιδαρίων μικρῶν, ἃ πολλοὶ ἐπώλουν.*

18. Να καταγράψετε τα τρία (3) ουσιαστικά της Α΄ κλίσης που εντοπίζονται στο κείμενο του Ξενοφώντα *Ἀγησίλαος* 7.2-3. Στη συνέχεια να τα μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό, διατηρώντας την πτώση τους. Μπορείτε να αξιοποιήσετε τη γραμματική σας (§86): https://sch.cy/sm/435/grammatiki_archaias_ellinikis.pdf

19. Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων με τον κατάλληλο κάθε φορά τύπο του ουσιαστικού της παρένθεσης:

α. *Ἀγησίλαος τῆς πορθουμένης …….* (*χώρα*) *ἐπεμέλετο*.
β. *Ἡ οἰκουμένη …….* (*χώρα*) *ἀέναον τὴν …….* (*τροφή*) *παρέχει*.
γ. *Ἀγησίλαος οὐ …….* (*βία,* δοτική ενικού) *ἐχειροῦτο τοὺς ἐναντίους*.
δ. *Ἀγησίλαος πολλάκις μὲν τοῦτο προηγόρευε τοῖς …….* (*στρατιώτης*).
ε. *Ἀγησίλαος ἀφαιρεῖ τῶν πόλεων ὅσα δοῦλοι …….* (*δεσπότης,* δοτική πληθυντικού) *ὑπηρετοῦσι*.
στ. *Καὶ τῶν κατὰ κράτος ἀναλώτων τειχέων τῇ …….* (*φιλανθρωπία*) *ὑπὸ χεῖρα ἐποιεῖτο*.

20. Να εντοπίσετε και να διορθώσετε το λάθος στην ακόλουθη πρόταση:

Ἀγησίλαος τοὺς πολίτες ἐχθροὺς οὐχ ἡγεῖτο.

21. Να κυκλώσετε τα απαρέμφατα στις παρακάτω προτάσεις και να αναγνωρίσετε τον χρόνο (ενεστώτας / μέλλοντας) και τη φωνή τους (ενεργητική / μέση).

α. *Ὡς γε μὴν φιλόπολις ἦν καθ᾽ ἓν μὲν ἕκαστον μακρὸν ἂν εἴη γράφειν.*
β. *Ἀγησίλαος ἤλπιζε μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύσειν.*
γ. *Ἀγησίλαος σῴζεσθαι πάντας κέρδος ἐνόμιζεν.*
δ. *Πολῖται ᾤοντο οὕτως τοῦ πολέμου παύσεσθαι.*
ε. *Ἡ ἐρημουμένη χώρα οὐ δύναται πολὺν χρόνον στράτευμα φέρειν.*
στ. *Ἀγησίλαος ἐπεμέλετο τοῦ πρᾴοτητι προσάγεσθαι τοὺς ἐναντίους.*
ζ. *Καὶ πολλάκις προηγόρευε τοῖς στρατιώταις τοὺς ἁλισκομένους ὡς ἀνθρώπους ὄντας φυλάττειν.*

22. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο του απαρεμφάτου που σας δίνεται στην παρένθεση.

α. *Ἀγησίλαος δὲ πάντας ……. ἤθελεν.* (*ἐγκωμιάζω*, απαρέμφατο ενεστώτα)
β. *Τίς γὰρ ἂν οὐκ ἠθέλησεν τοῖς νόμοις ……;* (*πείθομαι*, απαρέμφατο ενεστώτα)
γ. *Βασιλεῖς ἤλπιζον τὰς σπονδὰς ……* (*λύω,* απαρέμφατο μέλλοντα)
δ. *Στράτευμα ἔμελλεν ……* (*μεταστρατοπεδεύομαι,* απαρέμφατο μέλλοντα)

Ε. Συντακτικό

23. Να κατατάξετε τα έντονα σημειωμένα απαρέμφατα των παρακάτω αποσπασμάτων στη σωστή θέση του πίνακα ανάλογα με το είδος τους.

α. *τίς γὰρ ἂν ἠθέλησεν* ***ἀπειθεῖν*** *ὁρῶν τὸν βασιλέα πειθόμενον; τίς δ' ἂν ἡγούμενος* ***μειονεκτεῖν*** *νεώτερόν τι ἐπεχείρησε* ***ποιεῖν*** *εἰδὼς τὸν βασιλέα νομίμως καὶ* ***τὸ κρατεῖσθαι*** *φέροντα; […] ἑλοιδορεῖτο μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν, ἐτίμα δ' εἴ τι καλὸν πράττοιεν, παρίστατο δ' εἴ τις συμφορὰ συμβαίνοι, ἐχθρὸν μὲν οὐδένα ἡγούμενος πολίτην,* ***ἐπαινεῖν*** *δὲ πάντας ἐθέλων,* ***σῴζεσθαι*** *δὲ πάντας κέρδος νομίζων, ζημίαν δὲ τιθεὶς εἰ καὶ ὁ μικροῦ ἄξιος ἀπόλοιτο· εἰ δ' ἐν τοῖς νόμοις ἠρεμοῦντες διαμένοιεν, δῆλος ἦν εὐδαίμονα μὲν αἰεὶ* ***ἔσεσθαι*** *τὴν πατρίδα λογιζόμενος, ἰσχυρὰν δὲ τότε ὅταν οἱ Ἕλληνες σωφρονῶσιν.*
β. *ἐπεμέλετο οὐ μόνον* ***τοῦ*** *βίᾳ* ***χειροῦσθαι*** *τοὺς ἐναντίους, ἀλλὰ καὶ* ***τοῦ*** *πρᾳότητι* ***προσάγεσθαι****.*

Έναρθρα απαρέμφατα	**Άναρθρα απαρέμφατα**	
	Ειδικά	**Τελικά**

24. Ποιος κάνει τι; Στις παρακάτω προτάσεις:
α. να εντοπίσετε το ρήμα και το υποκείμενό του.
β. να εντοπίσετε το απαρέμφατο και το υποκείμενό του.
γ. να προσδιορίσετε αν υπάρχει ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία.

i. *Ξενοφῶν ἡγεῖται τὸν Ἀγησίλαον φιλόπολιν εἶναι.*
ii. *Ἀγησίλαος ἤλπιζε μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύσειν.*
iii. *Τίς γὰρ ἂν ἠθέλησεν ἀπειθεῖν;*
iv. *Τίς δ' ἂν ἐπεχείρησε νεώτερόν τι ποιεῖν;*
v. *Ἀγησίλαος σῴζεσθαι πάντας ἐβούλετο.*
vi. *Πολῖται ᾤοντο τοὺς στρατηγοὺς τοῦ πολέμου παύσεσθαι.*
vii. *Βασιλεὺς ἐπαινεῖν τοὺς ἀρχομένους ἤθελεν.*
viii. *Ἄρχοντες τὴν πατρίδα εὐδαίμονα αἰεὶ ἔσεσθαι ἐλογίζοντο.*

δ. Σε ποια πτώση βρίσκεται το υποκείμενο του απαρεμφάτου στις περιπτώσεις που δηλώσατε «ετεροπροσωπία»;

25. Αλλάξτε το υποκείμενο! Να κάνετε τις αναγκαίες αλλαγές στις ακόλουθες προτάσεις, ώστε το υποκείμενο του απαρεμφάτου να είναι «*οἱ πολῖται*».

α. *Ἀγησίλαος ἤλπιζε τὸν στρατηγὸν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύσειν.*
β. *Οἱ παῖδες ᾤοντο τοὺς στρατηγοὺς τοῦ πολέμου παύσεσθαι.*

26. Στον πίνακα που ακολουθεί, έχουν συγκεντρωθεί οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί του κειμένου (Ξενοφώντος *Ἀγησίλαος* 7.2-3). Χάθηκαν, όμως, οι πληροφορίες για τη πτώση σύνταξης της πρόθεσης και μπερδεύτηκαν οι σημασίες! Μπορείς να συμπληρώσεις τη στήλη των πτώσεων και να αντιστοιχίσεις με τη σωστή σημασία, όπως το παράδειγμα; Προσοχή! Μία σημασία περισσεύει.

Εμπρόθετος προσδιορισμός	**Πρόθεση + Πτώση**		**Σημασία**
1. *ἐν τῇ πόλει*	**ἐν + δοτική**	**γ**	α. φιλική διάθεση
2. *πρὸς παῖδας*			β. αιτία
3. *ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν*			γ. τόπος
4. *ἐν τοῖς νόμοις*			δ. συμφωνία
			ε. χρόνος

ΣΤ. Ορθογραφία

27. Να συμπληρώσετε τα κενά στην πιο κάτω πρόταση διαλέγοντας κάθε φορά από την παρένθεση τη λέξη που συμπληρώνει το νόημα και είναι ορθογραφικά σωστή. Λύστε την άσκηση χωρίς τη βοήθεια του βιβλίου σας.

*ὃς καὶ πρὸς τοὺς διαφόρους ἐν τῇ*_____*(πόλῃ, πόλει, πόλι) ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας*_____ *(προσεφέρετο, προσεφέρετω, προσφέρετο). ἐλοιδορεῖτο μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς*_____ *(ἁμαρτήμασειν, ἁμαρτύμασειν, ἁμαρτήμασιν), ἐτίμα δ᾽ εἴ τι καλὸν*_____ *(πράττειεν, πράττοιεν, πράττιεν).*

28. Να συμπληρώσετε τα γράμματα που λείπουν από τις λέξεις, ώστε να είναι ορθογραφικά σωστές. Αν χρειάζεται, να τις τονίσετε. Λύστε την άσκηση χωρίς τη βοήθεια του βιβλίου σας.

εἰ δ᾽ ἐν τοῖς ν_μοις ἠρεμοῦντες διαμέν__εν, δῆλος ἦν εὐδαίμ_να μὲν αἰεὶ ἔσεσθαι τὴν πατρίδα λογιζ_μενος, ἰσχυρ_ν δὲ τότε ὅταν οἱ Ἕλληνες σωφρ_νῶσιν.

Ζ. Από τα Νέα Ελληνικά στα Αρχαία Ελληνικά

29. Να μεταφέρετε στα Αρχαία Ελληνικά τις ακόλουθες προτάσεις, αξιοποιώντας το λεξιλόγιο του κειμένου.

α. Ο βασιλιάς θέλει η χώρα να σώζεται πάντα.
β. Οι καλοί πολίτες πιστεύουν ότι θα είναι ισχυροί.

Ξενοφῶντος *Ἀγησίλαος* 11.14-16 -Τελικός έπαινος

Διαλησμά, Κ., Δρουκόπουλος, Α., Κουτρουμπέλη, Ε., Χρυσάφης, Γ., Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι, Α΄ Τάξη Ενιαίου Λυκείου: Αθήνα: ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ, σελ. 119-222

Στο απόσπασμα που ακολουθεί γίνεται ο τελικός έπαινος για τον Αγησίλαο.

Μετάφρ. Π. Βλαχάκος & Γ.Α. Ράπτης. 2003.	**Ξενοφώντος *Ἀγησίλαος***	**Μετάφρ. Κ. Καιροφύλας. [1939].**
ΞΕΝ Αγ 11.14–11.16 (ΞΕΝΟΦΩΝ, ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ) (greek-language.gr)		
[11.14] Νομίζω βέβαια ότι ήταν ο μόνος άνθρωπος που απέδειξε αυτό το πράγμα, ότι δηλαδή η σωματική δύναμη εξασθενίζει, αλλά η δύναμη της ψυχής των γενναίων ανθρώπων είναι αθάνατη. Ο ίδιος ποτέ δεν απόκαμε να επιθυμεί τη μεγάλη και ωραία δόξα, όσο το σώμα του μπορούσε να αντέχει την ψυχική του δύναμη.	[11.14] Δοκεῖ δ’ ἔμοιγε καὶ τόδε μόνος ἀνθρώπων ἐπιδεῖξαι, ὅτι ἡ μὲν τοῦ σώματος ἰσχὺς γηράσκει, ἡ δὲ τῆς ψυχῆς ῥώμη τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀγήρατός ἐστιν. ἐκεῖνος γοῦν οὐκ ἀπεῖπε μεγάλην καὶ καλὴν ἐφιέμενος <δόξαν, ἔστε> τὸ σῶμα φέρειν ἐδύνατο τὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ῥώμην.	[11.14] Νομίζω δε ότι είναι ο μόνος άνθρωπος ο οποίος απέδειξε ότι η μεν δύναμις του σώματος γηράσκει, η δε ανδρεία της ψυχής των μεγάλων ανδρών μένει αγήρατος. Δεν έπαυσε ποτέ να αποκτά μεγάλην και περιφανή δόξαν, ακόμη και όταν το σώμα του δεν ηδύνατο να παρακολουθήση την ψυχικήν δύναμιν.
[11.15] Από ποια νιάτα λοιπόν δεν φάνηκαν ανώτερα τα δικά του γεράματα; Ποιος προξενούσε στην ακμή της ηλικίας του τόσο φόβο στους εχθρούς, όσο ο Αγησίλαος στην πιο προχωρημένη ηλικία; Με ποιανού το θάνατο χάρηκαν πιο πολύ οι εχθροί, απ' ό,τι του Αγησιλάου, αν και πέθανε σε βαθιά γεράματα; Ποιος μπορούσε να δώσει υπερβολικό θάρρος στους συμμάχους του, όσο ο Αγησίλαος, μόλο που βρισκόταν στο έβγα της ζωής του; Ποιον νέο πεθύμησαν περισσότερο οι φίλοι του, απ' όσο το γέροντα Αγησίλαο, μόλις πέθανε;	[11.15] τοιγαροῦν ποίας οὐ νεότητος κρεῖττον τὸ ἐκείνου γῆρας ἐφάνη; τίς μὲν γὰρ τοῖς ἐχθροῖς ἀκμάζων οὕτω φοβερὸς ἦν ὡς Ἀγησίλαος τὸ μήκιστον τοῦ αἰῶνος ἔχων; τίνος δ’ ἐκποδὼν γενομένου μᾶλλον ἥσθησαν οἱ πολέμιοι ἢ Ἀγησιλάου καίπερ γηραιοῦ τελευτήσαντος; τίς δὲ συμμάχοις θάρσος παρέσχεν ὅσον Ἀγησίλαος, καίπερ ἤδη πρὸς τῷ στόματι τοῦ βίου ὤν; τίνα δὲ νέον οἱ φίλοι πλέον ἐπόθησαν ἢ Ἀγησίλαον γηραιὸν ἀποθανόντα;	[11.15] Ποίας λοιπόν νεότητος δεν απεδείχθη καλύτερον το γήρας εκείνου; Διότι ποίος άνθρωπος εν τη ακμή της δράσεώς του ευρισκόμενος υπήρξε τόσον επίφοβος εις τους εχθρούς του όσον ο Αγησίλαος μέχρι των γηρατείων του; Τίνος δε ο θάνατος εχαροποίησε περισσότερον τους εχθρούς από τον θάνατον του Αγησιλάου, μολονότι γέροντος; Ποίος δε ενέσπειρε εις τους συμμάχους του τόσον θάρρος όσον ο Αγησίλαος, μολονότι ευρισκόμενος ήδη προς το τέρμα της ζωής; Ποίον δε νέον οι φίλοι έκλαυσαν κατά τον θάνατόν του όσον τον γηραιόν Αγησίλαον;
[11.16] Ο άνθρωπος αυτός με τόσο τέλειο τρόπο αποδείχτηκε ωφέλιμος στην πατρίδα του, που και νεκρός ακόμη οδηγήθηκε στην παντοτινή κατοικία του φέρνοντας μεγάλη ευεργεσία στην πόλη του, άφησε σ' ολόκληρη τη γη τα μνημεία της αρετής του και του έγινε	[11.16] οὕτω δὲ τελέως ὁ ἀνὴρ τῇ πατρίδι ὠφέλιμος ὢν διεγένετο ὡς καὶ τετελευτηκὼς ἤδη ἔτι μεγαλείως ὠφελῶν τὴν πόλιν εἰς τὴν ἀίδιον οἴκησιν κατηγάγετο, μνημεῖα μὲν τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν κτησάμενος,	[11.16] Τόσον δε πολύ ωφέλιμος υπήρξε εις την πατρίδα του ο άνθρωπος αυτός, ώστε και αποθανών ακόμη κατήλθε εις τας αιωνίους μονάς, αποκτήσας εις όλην την γην μνημεία της αρετής του και λαβών βασιλικήν ταφήν εις την πατρίδα του.

βασιλική ταφή στην πατρίδα του.	τῆς δὲ βασιλικῆς ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυχών.	

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Α. Κατανόηση και απόδοση κειμένου στα Ν.Ε.

1. Να γράψετε αν είναι ορθή (Ο) ή λανθασμένη (Λ) καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, σύμφωνα με το αρχαίο ελληνικό κείμενο. Για κάθε πρόταση που επισημαίνετε ως λανθασμένη (Λ), να αιτιολογείτε στα Νέα Ελληνικά την απάντησή σας.

   α. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα ανθρώπων που απέδειξαν ότι η ψυχική δύναμη είναι αγέραστη.
   β. Ο Αγησίλαος σταμάτησε νωρίς στη ζωή του να επιθυμεί τη δόξα.
   γ. Τα γεράματα του Αγησιλάου αποδείχτηκαν ανώτερα από τα νιάτα άλλων ανθρώπων.
   δ. Ο θάνατος του Αγησιλάου προκάλεσε μεγάλη λύπη στους εχθρούς του.
   ε. Ο Αγησίλαος συνέχισε να ευεργετεί την πατρίδα του ακόμα και μετά τον θάνατό του.

2. Ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου με αξιοποίηση των ερμηνευτικών σχολίων του βιβλίου στη σελ. 221 και τις ερωτήσεις-ασκήσεις 1, 2 και 7, σελ. 222.

   ***Σημείωση για την άσκηση 7:** Στο βιβλίο αναγράφεται η λέξη *κτησάμενος* και στις δύο στήλες της άσκησης. Στη δεύτερη στήλη θα πρέπει να αντικατασταθεί με τη λέξη *μνημεῖα*.*

3. **α.** *Δοκεῖ δ᾽ ἔμοιγε καὶ τόδε μόνος ἀνθρώπων ἐπιδεῖξαι.*
   Πώς αποδίδεται στα Νέα Ελληνικά το απαρέμφατο *ἐπιδεῖξαι*; Το ρήμα *επιδεικνύω* διατηρεί αυτή τη σημασία στα Νέα Ελληνικά;

   β. *τοιγαροῦν ποίας οὐ νεότητος κρεῖττον τὸ ἐκείνου γῆρας ἐφάνη;*
   Σε ποιον αναφέρεται η αντωνυμία *ἐκείνου*;

4. Σε κάθε απόδοση των πιο κάτω φράσεων του αρχαιοελληνικού κειμένου, υπάρχει ένα λάθος. Να το εντοπίσετε και να το διορθώσετε.

   α. *ποίας οὐ νεότητος κρεῖττον τὸ ἐκείνου γῆρας ἐφάνη;*
   Απόδοση: από ποια νιάτα δεν φάνηκαν ευκολότερα τα δικά του γηρατειά;

   β. *ὁ ἀνὴρ τῇ πατρίδι ὠφέλιμος ὢν διεγένετο.*
   Απόδοση: Ο άνθρωπος αυτός αποδείχτηκε ωφέλιμος εξαιτίας της πατρίδας του.

5. Στην παράγραφο 15 ο συγγραφέας χρησιμοποιεί πολλά ρητορικά ερωτήματα. Να εξηγήσετε τι επιδιώκει με τη χρήση τους.

6. «μόλο που βρισκόταν στο έβγα της ζωής του;» (11.15, Μετάφρ. Π. Βλαχάκος & Γ.Α. Ράπτης) και «μολονότι ευρισκόμενος ήδη προς το τέρμα της ζωής;» (11.15, Μετάφρ. Κ. Καιροφύλας).

Ποια φράση του αρχαιοελληνικού κειμένου αποδίδουν οι μεταφραστές με τα πιο πάνω αποσπάσματα και ποια εικόνα/μεταφορά του αρχαίου κειμένου χάθηκε με αυτές τις αποδόσεις;

7. Αξιοποιώντας τις δύο προτεινόμενες νεοελληνικές μεταφράσεις, τα γλωσσικά σχόλια του βιβλίου *Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι* σελ. 220 και κάνοντας όποιες αλλαγές κρίνετε σκόπιμες, να γράψετε τη δική σας απόδοση των παραγράφων.

Β. Λεξιλογικά

8. Λεξιλογική άσκηση 4, σελ. 222 του βιβλίου.

9. Να επιλέξετε τη νεοελληνική λέξη που συνδέεται ετυμολογικά με τις πιο κάτω αρχαιοελληνικές λέξεις του κειμένου.

α. *γηράσκει*: γεωργός, γέροντας, γηγενής
β. *ἐδύνατο*: δυνάστης, δούλος, δούκας
γ. *ἐφάνη*: φθάνει, φαγητό, φανερός
δ. *γενομένου*: γεμάτος, γένεση, γενειάδα

10. ***ἀγήρατος***: Από το δεύτερο συνθετικό της λέξης να σχηματίσετε και να γράψετε ένα απλό ουσιαστικό στα Νέα Ελληνικά.

11. ***διεγένετο***: Από το δεύτερο συνθετικό της λέξης να σχηματίσετε και να γράψετε ένα απλό επίθετο στα Νέα Ελληνικά.

12. Να εντοπίσετε μέσα από το κείμενο και να γράψετε ένα συνώνυμο στα Αρχαία Ελληνικά για καθεμιά από τις πιο κάτω λέξεις:

α. *ἰσχύς*
β. *ἐχθροί*
γ. *βίου*

13. Να εντοπίσετε μέσα από το κείμενο και να γράψετε ένα αντίθετο/αντώνυμο στα Αρχαία Ελληνικά για καθεμιά από τις πιο κάτω λέξεις:

α. *γήρατος*
β. *πολέμιοι*
γ. *νέον*

14. ***«Η ψυχική δύναμη των σπουδαίων ανδρών είναι αγέραστη»***. Να αναπτύξετε με δικά σας λόγια την πιο πάνω θέση σε μια ορθά δομημένη παράγραφο (περίπου 60-80 λέξεις), χρησιμοποιώντας τέσσερις τουλάχιστον από τις λέξεις του πλαισίου. Μπορείτε να προσαρμόσετε τις λέξεις ανάλογα με τις ανάγκες του κειμένου σας, χωρίς ωστόσο να αλλάξετε τον γραμματικό τους τύπο.

γενναιότητα, ευγενής, δύναμη, αδύνατος, αποφαίνομαι, διαφαίνομαι, φανερός, γηρατειά, γήρανση

Γ. Υποστηρικτικό κείμενο για κειμενοκεντρική προσέγγιση των γραμματικο-συντακτικών φαινομένων (προαιρετική επεξεργασία)

Ξενοφῶντος *Ἑλληνικά* 6.4.19-20

Ξενοφώντος *Ἑλληνικά*	**Μετάφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2005**
ΞΕΝ Ελλ 6.4.19-20 (ΞΕΝΟΦΩΝ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ) (greek-language.gr)	
[6.4.19] Οἱ δὲ Θηβαῖοι εὐθὺς μὲν μετὰ τὴν μάχην ἔπεμψαν εἰς Ἀθήνας ἄγγελον ἐστεφανωμένον, καὶ ἅμα μὲν τῆς νίκης τὸ μέγεθος ἔφραζον, ἅμα δὲ βοηθεῖν ἐκέλευον, λέγοντες ὡς νῦν ἐξείη Λακεδαιμονίους πάντων ὧν ἐπεποιήκεσαν αὐτοὺς τιμωρήσασθαι.	Οι Θηβαίοι αμέσως μετά τη μάχη έστειλαν στην Αθήνα αγγελιοφόρο στεφανωμένο και από τη μια ενημέρωναν για το μέγεθος της νίκης κι από την άλλη ζητούσαν βοήθεια, λέγοντας ότι τώρα ήταν η στιγμή να πληρώσουν οι Λακεδαιμόνιοι για όλα όσα είχαν κάνει μέχρι τότε σε βάρος τους.
[6.4.20] τῶν δὲ Ἀθηναίων ἡ βουλὴ ἐτύγχανεν ἐν ἀκροπόλει καθημένη. ἐπεὶ δ’ ἤκουσαν τὸ γεγενημένον, ὅτι μὲν σφόδρα ἠνιάθησαν πᾶσι δῆλον ἐγένετο· οὔτε γὰρ ἐπὶ ξένια τὸν κήρυκα ἐκάλεσαν, περί τε τῆς βοηθείας οὐδὲν ἀπεκρίναντο. καὶ Ἀθήνηθεν μὲν οὕτως ἀπῆλθεν ὁ κῆρυξ. πρὸς μέντοι Ἰάσονα, σύμμαχον ὄντα, ἔπεμπον σπουδῇ οἱ Θηβαῖοι, κελεύοντες βοηθεῖν, διαλογιζόμενοι πῇ τὸ μέλλον ἀποβήσοιτο.	Η βουλή των Αθηναίων έτυχε εκείνη την ώρα να συνεδριάζει στην Ακρόπολη. Όταν άκουσαν αυτό που είχε γίνει, έγινε ολοφάνερο σε όλους ότι λυπήθηκαν πολύ· γιατί ούτε τον κήρυκα κάλεσαν για φιλοξενία ούτε απάντησαν τίποτε σχετικά με τη βοήθεια. Έτσι λοιπόν έφυγε ο κήρυκας από την Αθήνα. Έπειτα οι Θηβαίοι έστειλαν εσπευσμένα απεσταλμένο στον Ιάσονα, που ήταν σύμμαχός τους, ζητώντας του να βοηθήσει, αναλογιζόμενοι τις επόμενες εξελίξεις.

Δ. Γραμματική

15. α. Να αντιστοιχίστε τις αντωνυμίες με τους τύπους του παρατατικού των ρημάτων. Ένας από τους τύπους των ρημάτων αντιστοιχεί σε δύο αντωνυμίες.

Αντωνυμίες		**Ρήματα**	
1	Σύ	**α**	ἐπαιδεύετε
2	Ἡμεῖς	**β**	ἤκουεν
3	Ἐγώ	**γ**	ἐλάτρευες
4	Οὗτος	**δ**	ἀνελύομεν
5	Ὑμεῖς	**ε**	ἔπαυον
6	Οὗτοι		

β. Να μεταφέρετε τις φράσεις που σχηματίσατε παραπάνω στη μέση φωνή, διατηρώντας τον χρόνο των ρημάτων. Μπορείτε να αξιοποιήσετε τη γραμματική σας (§278): https://sch.cy/sm/435/grammatiki_archaias_ellinikis.pdf

16. Στη μηχανή του χρόνου! Να μεταφέρετε τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων από το παρόν στο παρελθόν, χρησιμοποιώντας παρατατικό. Μπορείτε να αξιοποιήσετε τη γραμματική σας (§§277-278): https://sch.cy/sm/435/grammatiki_archaias_ellinikis.pdf

α. *Ἀγησίλαος μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύει.*
β. *Οἱ δὲ Θηβαῖοι βοηθεῖν κελεύουσι.*
γ. *Ἡμεῖς τὰς σπονδὰς οὐ λύομεν.*
δ. *Οἴομαι γὰρ οὐδὲν τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ἀνωφελὲς εἶναι.*
ε. *Ὑμεῖς τῷ παραδείγματι παιδεύεσθε.*
στ. *Σὺ εἰς Ἀθήνας ἄγγελον πέμπειν βουλεύει.*

17. α. Να μεταφέρετε τα ρήματα των ακόλουθων προτάσεων από τον αόριστο στον παρατατικό, διατηρώντας το πρόσωπο και τη φωνή.

i. *Ἀγησίλαος τὰς σπονδὰς οὐκ ἔλυσεν.*
ii. *Οἱ πολέμιοι μάχεσθαι ἐβουλεύσαντο.*
iii. *Ἀγησίλαος φανερῶς τοῖς νόμοις ἐλάτρευσεν.*
iv. *Ἀθηναῖοι ἤκουσαν τὸ γεγενημένον.*
v. *Ξενοφῶν πάντα ταῦτα ἀνέλυσεν.*

β. Τι αλλάζει ως προς το περιεχόμενο των προτάσεων μετά την αλλαγή του χρόνου;

18. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τον σωστό τύπο του αορίστου των ρημάτων που σας δίνονται στην παρένθεση.

α. *Πολῖται τοῖς νόμοις μάλιστα ……..* (*λατρεύω*).
β. *Ὁ στρατηγὸς τοὺς στρατιώτας μάχης ……..* (*παύω*).
γ. *Ὑμεῖς βοηθεῖν ……..* (*κελεύω*).
δ. *Ἡμεῖς τὸ γεγενημένον ……..* (*ἀκούω*).
ε. *Στρατιῶται τῷ παραδείγματι ……..* (*παιδεύομαι*).

19. Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις, βάζοντας όπου *Ἀγησίλαος* = *σύ*.

α. *Ἀγησίλαος προηγόρευε τοῖς στρατιώταις τοὺς πολεμίους μὴ τιμωρεῖσθαι.*
β. *Ἀγησίλαος τῆς μάχης ἐπαύσατο.*

Ε. Συντακτικό

20. Να προσδιορίσετε σε ποια από τις παρακάτω περιπτώσεις το ρήμα *δοκεῖ* χρησιμοποιείται ως απρόσωπο, αιτιολογώντας την απάντησή σας. Μπορείτε να αξιοποιήσετε το συντακτικό σας (§§83-85): https://sch.cy/sm/435/syntaktiko_archaias_ellinikis_gym.pdf

α. *Δοκεῖ δ᾽ ἔμοιγε καὶ τόδε μόνος ἀνθρώπων ἐπιδεῖξαι.*
β. *Δοκεῖ δ᾽ ἔμοιγε τοῦτον μόνον ἀνθρώπων εὐδαίμονα εἶναι.*

21. α. Στις παρακάτω προτάσεις να υπογραμμίσετε τα απρόσωπα ρήματα / τις απρόσωπες εκφράσεις και να κυκλώσετε το υποκείμενό τους. Μπορείτε να αξιοποιήσετε το συντακτικό σας (§§83-85): https://sch.cy/sm/435/syntaktiko_archaias_ellinikis_gym.pdf.

i. *Ἀναγκαῖόν ἐστι τοὺς συμμάχους βοηθεῖν τῇ πατρίδι.*
ii. *Δεῖ ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες, μάχεσθαι.*
iii. *Ἄρχοντι προσήκει βασιλικῆς ταφῆς τυγχάνειν.*
iv. *Αὐτονόμους τὰς πόλεις χρὴ εἶναι.*
v. *Νῦν ἔξεστι Λακεδαιμονίους πάντων τιμωρήσασθαι.*

β. Ποιο είδος σύνταξης του απαρεμφάτου (ταυτοπροσωπία / ετεροπροσωπία) εντοπίζεται σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις;

γ. Εκτός από απαρέμφατο, τι άλλο μπορεί να λειτουργήσει ως υποκείμενο των απρόσωπων ρημάτων / των απρόσωπων εκφράσεων; Βρείτε την απάντηση στην ακόλουθη περίοδο λόγου.

ὅτι μὲν σφόδρα ἠνιάθησαν πᾶσι δῆλον ἐγένετο.

22. α. Να μετατρέψετε τη σύνταξη των παρακάτω προτάσεων από προσωπική σε απρόσωπη.

i. *Ὁ Ἀγησίλαος φοβερὸς δοκεῖ εἶναι.*
ii. *Σύμμαχος λέγεται τὴν πόλιν ὠφελεῖν.*

β. Τι αλλάζει ως προς το περιεχόμενο των προτάσεων μετά την αλλαγή της σύνταξης;

23. Να εντοπίσετε τους εμπρόθετους επιρρηματικούς προσδιορισμούς στο πιο κάτω απόσπασμα και να δηλώσετε τη σημασία τους.

οὕτω δὲ τελέως ὁ ἀνὴρ τῇ πατρίδι ὠφέλιμος ὢν διεγένετο ὡς καὶ τετελευτηκὼς ἤδη ἔτι μεγαλείως ὠφελῶν τὴν πόλιν εἰς τὴν ἀίδιον οἴκησιν κατηγάγετο, μνημεῖα μὲν τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν κτησάμενος, τῆς δὲ βασιλικῆς ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυχών.

ΣΤ. Ορθογραφία

24. Στο ακόλουθο απόσπασμα υπάρχουν τρία ορθογραφικά λάθη (αν πρόκειται για άρθρο, αυτό συνυπολογίζεται με τη λέξη που προσδιορίζει). Να τα εντοπίσετε και να τα διορθώσετε συμπληρώνοντας κατάλληλα τον πίνακα. Λύστε την άσκηση χωρίς τη βοήθεια του βιβλίου σας.

οὕτω δὲ τελέως ὁ ἀνὴρ τῇ πατρίδῃ ὠφέλιμος ὢν διεγένετο ὡς καὶ τετελευτηκὸς ἤδη ἔτι μεγαλείως ὠφελῶν τὴν πόλιν εἰς τὴν ἀίδιον οἴκησην κατηγάγετο.

Λανθασμένες λέξεις	Διορθωμένες λέξεις

Ζ. Από τα Νέα Ελληνικά στα Αρχαία Ελληνικά

25. Να μεταφέρετε στα Αρχαία Ελληνικά τις ακόλουθες προτάσεις, αξιοποιώντας το λεξιλόγιο του κειμένου.

α. Ο Αγησίλαος μπορούσε να υπομείνει τα γηρατειά.
β. Μου φαίνεται ότι η δύναμη της ψυχής είναι αγέραστη.